

Durmuş Hocaođlu

Batı Üzerine Doğru Sorular Sormak

Aksiyon, Yıl: 7., Sayı: 364; 24.11.2001-30.11.2001 (Cumartesi-Cuma), s.32

Durmuş Hocaođlu, *Aksiyon*, Analiz Sıra No: 110; 2001 Sıra No: 23

Atıf:

- Hocaođlu, Durmuş., “Batı Üzerine Doğru Sorular Sormak”, *Aksiyon*, Yıl: 7., Sayı: 364; 24.11.2001-30.11.2001 (Cumartesi-Cuma), s.32

“Batı nedir deyû bir suâl ortaya atıldığında, bu ülkenin seçkinlerinin ezici ekseriyetinin aklına, bu zehir gibi suâli peşin hükümsüz, kompleksiz, soğuk bir problem alanı olarak algılamak gelmemektedir”

Derinlikli düşünme “bu nedir” sorusuyla başlar ve kompleksiz, soğukkanlı, sâdece anlamak ve açıklamak gayesine müteveccih zihnî faâliyetler ile devam eder. Aslolan “soru”dur; zîra, cevap bir hükümdür ve hiçbir hüküm de kat’î ve mutlak değildir. Bunun için olsa gerek, Jaspers’in ifâdesiyle, Felsefe’nin soruları cevaplarından daha mühimdir. Yâni, önce “soru”; doğru zamanda, doğru mekânda, doğru sorulmuş soru. Yine bunun içindir ki, doğru zamanda, doğru mekânda, doğru soru soramayan bir dünyanın cevapları tâ başından yanlış ve âkıbeti tâ başından karanlık olmaya mahkûmdur.

İslâm Dünyası’nın yüzyıllardan beri sürekli kan ve irtifâ kaybeden bir dünya olmasını, işte, doğru zamanda, doğru mekânda, doğru sorular sormayı unutmasında ve sorduğunda ise, bilgi objesi hakkında zihninde hazır bulunan cevaplarla tatmîn olmasında aramak gerektir.

İcap eden şekilde, icap eden sorular sor(a)madığımız birçok alandan birisi de bir kördüğüm gibi çözdükçe dolanan ve dolandıkça da çözülmesi güçleşen bir probleme dönüşen “Batı” olmuştur. Türkiye, Batı ile en uzun süreli ve en ağır ihtilâflara sahne olmuş krizli bir münâsebetler tarihine sâhip bir(ıçık) ülke olduğu hâlde, ne yazık ki bu problem üzerinde çok az soru sormuş, veya, sorunca doğru biçimde sormamış ve hep zihninde hazır bulunan cevaplarla yetinmiştir. Bu zihin zaâfiyeti, iki asrı bulan “batılılaşma” serüvenimizin başarısız bir trajediye dönüşünün ve medeniyetimizin çöküşünün de altında yatan asıl sâiktir.

Bu zihnî yetmezlik ve tutukluk, el’ân günümüzde de devam etmektedir. Nitekim, “Batı nedir” deyû bir sual ortaya atıldığında, bu ülkenin seçkinlerinin ezici ekseriyetinin aklına, bu zehir gibi suâli peşin hükümsüz, kompleksiz, soğuk bir problem alanı olarak algılamak gelmemektedir; kafalarda, cevap olarak, müsbet ya da menfî, hazır ve donmuş bir Batı fikri vardır; hepsi bu kadar.

İmdi; bu elîm vaziyetin günümüzdeki en belirgin emârelerinden birisi de, 11 Eylül Olayı’ndan sonra Batı’da gözlemlenen davranış tarzları ve onların hâsıl etmiş olduğu şoklardır. Batı karşısında omurgasını ezdirmiş sözde aydınlar taîfesi, karşılaşılan bu durumun kendi düşünceleri ile yeniden hesaplaşmak için muazzam bir fırsat olduğunu idrâk etmeleri gerekirken ya meseleyi kavrayamamaktan, ya düşünceleriyle hesaplaşmanın tevlîd edeceği travmadan; birkısmı da bugüne kadar hemen-hemen herşeylerini ve hattâ birçok bakımdan şahsî menfâatlerini bağladıkları kapıları

kaybetmenin yarattığı korkulardan olsa gerek, şaşırıyorlar, şok geçiriyorlar, inanmazlık ediyorlar, ama hemen akabinde kendilerini toparlayarak te'vile girişiyorlar ve hâlâ bildik türkülerini söylemeye devam ediyorlar.

Söz gelimi, bugüne dek hep Türkiye'deki insan hakları ihlallerini gündeme getiren bu intelijansiya, bu hususta ne kadar haklı olsalar da, konunun başka boyutlarına el atmadan, önümüze dâima masa başında resmedilmiş, gerçekle bağlantısı zayıf, platonik bir Batı tablosu koymak sûretiyle affedilmez bir hatâ işlemeye devam etmişler ve yerinde ve doğru sorular sor(a)mamışlardır. Evet: Türkiye'de kötü çalışan ve hattâ kendi halkına karşı yüzlerce yıl sürecek savaş planlarından açıkça söz edebilen bir devlet yönetimi ve zihniyeti ve kezâ, çok ciddî bir demokrasi problemi vardır; bunların hepsi doğru; bu gibi problem alanlarında Batı'nın bizden çok daha iyi çözümler elde etmiş olduğu da, el-hak, doğru. Bu doğruların sayısı tâdât edilecek olursa bu sayfam yetmez. Lâkin, bu konulara müteallik olarak, "Batı'da olsaydı...", veya "Batı'da böyle mi..." diye başlayan bu romantik diskurlarda gözden kaçan ve doğru soru soramamaktan neş'et eden çok ciddî sistematik hatâlar var; öyle ki, bu hatâlar yanlışla inkılab ediyor ve gerçek yerine bir illüzyona varılıyor. Bu niçin böyle; ayrıca ele almak gerektir; mekânım buna elvermez; onun için, burada sâdece birkaç küçük örnek vermekle yetineceğim.

Bunların ilk kümesi, hemen yakın zamanda, Fransa'nın Ermeni Meselesi'nde takınmış olduğu küstah tavır, RP'nin kapatılmasıyla ilgili olarak AIHM'de verilen şok karar, Kıbrıs konusundaki dayatma ve Fatih Terim'e karşı yapılan saygısızlıktır.

İkinci örnekler kümesi ise, 11 Eylül Olayı'ndan sonra Batı'da ve fakat hassaten ABD'de vuku bulan; sathî dile getirmelerle geçirtilen fevkalâde mühim gelişmelerdir. Bir köşe yazarımız ABD'de sistematik insan hakları ihlallerinin vuku' bulduğunu, binden fazla kişinin sorgusuz-sualsiz gözaltında tutulduğunu hayretle müşâhade ediyor; bir başkası, aynı ülkede çok şedîd bir tepkici milliyetçilik dalgasının yayılmaya başladığını anlatırken gözleriyle gördüğüne inanamayan saflar gibi şu garip tepkiyi veriyor: "Biz bu filmi daha önce seyretmiştik!". Neymiş bu film efendim dersiniz, kısaca şu: Amerika'da radyo yayınlarından, dükkânların vitrinlerine kadar her yerde egemen olmaya başlayan bir slogan: "Ya sev, ya terket!". Yazarlarımız hayret ediyorlar, veya kızıyorlar, yâhut "olmaz böyle şey" diye mızıklanıyorlar; fakat daha ileri bir analize girişmiyorlar; doğru sorular sormuyorlar. Hâlbuki doğru zamanda doğru sorular sormayı bilen bir zekâ, böyle bir durumda şöyle demelidir: "Acaba neden böyle?" Bu takdirde, şu soru da arkadan gelmelidir: "Acaba Batı hakkındaki bütün fikirlerimizde kökten yenilenmesi gereken birşeyler mi var?"

Meselâ: Acaba, bütün demokrasi ve insan hakları mücadelelerine rağmen, niçin, bugün dahi hâlâ fiilen Fransa'da Protestanlar, Almanya'da Katolikler, Amerika'da Zenciler ikinci, Kızılderililer üçüncü sınıf vatandaş konumundadır? Niçin Amerikan Devleti, soyunu kuruttuğu "Asıl Amerikalılar"dan resmen özür dilememekte, tazminat vermemekte, topraklarının hiç olmazsa bir kısmını iâde etmemekte; niçin el'ân dahi binlercesini rezervasyon bölgelerinde tutmaktadır? Niçin bir siyâhînin bu "özgürlükler ülkesi"nde önemli bir mevkie gelmesi hâlâ mühim bir hâdise teşkîl etmekte ve "WASP" (Beyaz, Anglo-Sakson-Portestan) kökenden olmayanlar için Başkanlık makamı defakto yasak olmaya devam etmektedir ve de, niçin ez-kazâ o makama gelmiş olanların hemen hepsi esrârengîz bir şekilde öldürülmüştür? Niçin, ABD, II. Dünya Harbi esnâsında, kendi vatandaşı olan Japon asıllı milyonlarca insanı tâkibe almış ve yarım milyon civârındaki bir kitleyi de rezervasyona tâbî tutmuştur?

Niçin, niçin, niçin???

Bütün bunlar, Batı üzerinde yeniden düşünmek ve bu düşünme ameliyesine de doğru sorular sormakla başlamak için çok iyi fırsatlardı, ama yapılmadı ve tabiatıyla yapılmayacak da.

★★★

Acaba, Batı hakkındaki düşüncelerimizi gözden geçirmenin zamanı ne vakit gelecek; doğru zamanda sorulmuş doğru sorularla?

☞☞